FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT CHRISTINE STIX-HACKL

föredraget den 26 september 2002 [1]

Innehåll

I — Inledning I-11183

II — Yrkanden och grunder I-11184

III — Prövning av målet I-11187

A — Grunderna genom vilka det görs gällande att en felaktig bedömning gjorts med avseende på beslutets formella lagenlighet I-11187

1. Kommissionens åsidosättande av processuella rättigheter (fjärde grunden) I-11187

a) Frågan om allmän rätt till tillgång till handlingarna I-11192

b) Huruvida bedömningen av invändningen avseende tillgången till allmän information är fullständig I-11193

c) Frågan om befogenheten att fatta beslut om huruvida det är nödvändigt att få tillgång till handlingarna för att utöva rätten till försvar I-11195

d) Frågan om kommissionens skyldighet till undersökning ex officio ... I-11195

e) Frågan om det finns en möjlighet att avhjälpa fel som kommissionen begått under förfarandet I-11195

2. Kommissionens beslut (andra grunden) I-11196

a) Huruvida det antagna beslutet överensstämmer med den version av beslutet som delgetts I-11196

b) Frågan om kommissionens beslut bestyrkts på vederbörligt sätt I-11197

B — Grunderna genom vilka det görs gällande att en felaktig bedömning gjorts med avseende på beslutets materiella lagenlighet I-11199

1. Tolkningen av artikel 65 i EKSG-fördraget (tredje grunden) I-11199

2. Fastställande av överträdelser som skedde före den 1 juli 1988 i beslutet (sjätte grunden) I-11204

1 — Originalspråk: tyska.

C — Grunden genom vilken en brist i motiveringen avseende bötesbeloppet åberopas (femte grunden) I-11207

D — Grunden genom vilken det åberopas att Europakonventionen åsidosatts (första grunden) I-11209

1. Rätten till opartisk rättegång (jämlikhet i medel och vittnesförhör) I-11214

2. Förfarandets varaktighet I-11218

IV — Förslag till avgörande I-11219

I — Inledning

1. I förevarande mål rör det sig om en överprövning av förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-151/94 [2] (nedan kallad den överklagade domen).

2. Vad beträffar bakgrunden till vad som förevarit mellan stålindustrin och kommissionen under åren 1970—1990, särskilt vad beträffar det påtagliga krissystemet och kommissionens beslut nr 2448/88/EKSG av den 19 juli 1988 om införande av ett system för övervakning av företag inom stålindustrin avseende vissa produkter [3] (nedan kallat beslut nr 2448/88), hänvisas till den överklagade domen. Det övervakningssystem som baserar sig på det ovannämnda beslutet upphörde den 30 juni 1990 och ersattes av ett system för individuell och frivillig information. [4]

3. Den 16 februari 1994 antog kommissionen "kommissionens beslut 94/215/EKSG... om ett förfarande för tillämpning av artikel 65 i EKSG-fördraget angående avtal och samordnade förfaranden bland europeiska stålbalksproducenter" [5] (nedan kallat beslutet), vilket var riktat mot sjutton europeiska stålföretag och en företagssammanslutning. Kommissionen ansåg att de gentemot vilka beslutet riktade sig hade överträtt Europeiska kol- och stålgemenskapens konkurrenslagstiftning genom att, på ett sätt som snedvrider konkurrensen, inrätta system för utbyte av information samt genom att fastställa priser och dela upp marknader. Kommissionen påförde fjorton av företagen böter. Vad gäller British Steel plc, som från den 8 oktober 1999 var registrerat under firman British Steel Ltd (nedan kallad klaganden), påförde kommissionen ett bötesbelopp om 32 000 000 ecu.

4. Flera berörda företag, däribland klaganden och företagssammanslutningen, väckte

2 — Dom av den 11 mars 1999 i mål T-151/94, British Steel mot kommissionen (REG 1999, s. II-629).

3 — EGT L 212, s. 1.

4 — Se punkt 33 i domen av den 11 mars 1999 i mål T-141/94, Thyssen mot kommissionen (REG, 1999, s. II-347).

5 — EGT L 116, s. 1.

talan mot detta beslut vid förstainstansrätten, vilken till följd därav sänkte bötesbeloppet till 20 000 000 euro och ogillade talan i övrigt.

5. Den 25 maj 1999 inkom klaganden med överklagande av denna dom till domstolens kansli.

II — Yrkanden och grunder

6. Klaganden har i sitt överklagande yrkat att domstolen skall

1. upphäva förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-151/94, British Steel plc mot Europeiska gemenskapernas kommission,

2. om möjligt ogiltigförklara kommissionens beslut 94/215/EKSG av den 16 februari 1994 angående ett förfarande enligt artikel 65 EKSG-fördraget om överenskommelser och samordnade förfaranden som europeiska balkproducenter (har påstått) hålla på med,

3. alternativt sätta ned eller undanröja de böter som förstainstansrätten ådömt British Steel enligt artikel 4 i kommissionens beslut 94/215/EKSG,

4. förplikta kommissionen att utge ränta på böterna eller den del därav som skall återbetalas enligt punkt 2 eller punkt 3 ovan från och med den 2 juni 1994, den dag böterna erlades, till dess återbetalning sker av kommissionen, till den räntesats domstolen anser vara skälig, samt

5. förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

Kommissionen har yrkat att domstolen skall

1. ogilla överklagandet, och

2. förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

7. Till stöd för sitt överklagande har klaganden åberopat följande *grunder* i sin ansökan:

Den *första* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ha

nekat British Steel en opartisk rättegång inom skälig tid i strid med artikel 6 i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna."

Den *andra* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ha dragit slutsatsen att kommissionens beslut hade antagits och bestyrkts i enlighet med föreskrivna regler och förfaranden."

Den *tredje* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ha kvalificerat sakomständigheterna som överenskommelser eller samordnade förfaranden förbjudna enligt artikel 65.1 i EKSG-fördraget, utan hänsyn till sina egna slutsatser om beskaffenheten av och syftet med de kontakter som skett mellan företagen i enlighet med kommissionens kontrollsystem och i strid med artikel 65.1."

Den *fjärde* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att i strid med rätten till försvar ha dragit slutsatsen att kommissionen, under det administrativa förfarandet, hade givit British Steel tillräcklig information om sin roll och att kommissionen hade genomfört en tillräcklig undersökning av sin roll."

Den *femte* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att ha dragit slutsatsen att kommissionens beslut angav tillräckliga skäl för att ålägga British Steel böter."

Den *sjätte* grunden:

"Förstainstansrätten har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att i strid med artikel 33 i fördraget inte ha ogiltigförklarat kommissionens beslut i den mån detta fann att British Steel hade gjort sig skyldigt till överträdelser av artikel 65.1 före den 1 juli 1988."

Sammanfattning av grunderna och delgrunderna efter deras rättsliga tyngdpunkter

8. Av de enskilda grunderna och delgrunderna framgår att klaganden har gjort

gällande att flera bestämmelser i EKSG-fördraget har överträtts. Klaganden anser i rättsligt perspektiv sammanfattningsvis att förstainstansrätten har åsidosatt *gemenskapsrätten* i den överklagade domen, genom att

— felaktigt anta att beslutet var *formellt lagenligt*, trots att klagandens processuella rättigheter hade åsidosatts under förfarandet vid kommissionen (*fjärde* grunden) och

beslutet inte hade antagits i vederbörlig ordning (*andra* grunden);

— felaktigt anta att beslutet var *materiellt lagenligt*, trots att

de ageranden som kritiserades i beslutet inte kunde ha någon begränsande inverkan på den "normala konkurrensen" i den mening som avses i artikel 65 i EKSG-fördraget (*tredje* grunden);

ingen överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget förelåg, eftersom deltagandet i systemet för utbyte av information inte utgjorde någon självständig överträdelse av konkurrenslagstiftningen (*fjärde* grunden) och

artikel 1 i beslutet innehåller två överträdelser som avser perioden före den 1 juli 1988, vilka förstainstansrätten själv har konstaterat att klaganden inte har begått (*sjätte* grunden)

— göra en felaktig bedömning vad gäller *bötesbeloppet* och motiveringen av *bötesbeloppet* (*femte* grunden);

— i strid med *artikel 6 i Europakonventionen* inte ha iakttagit klagandens rätt till rättsskydd inom skälig tid (*första* grunden).

9. Den bedömning av fallet som görs i det följande tar sin utgångspunkt i denna sammanfattning. De grunder som klaganden åberopat och de delar och argument som grunderna innehåller samt kommissionens argument kommer att hänföras till de enskilda punkterna i sammanfattningen.

10. Grunderna i detta mål överensstämmer delvis med de grunder och delgrunder som

åberopats i mål C-194/99 P (Thyssen Stahl AG mot Europeiska gemenskapernas kommission).[6] Jag föredrar även mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet denna dag. I den del de åberopade grunderna överensstämmer med varandra hänvisar jag i föreliggande förslag till den bedömning som jag gjort i mitt förslag till avgörande i mål C-194/99 P.

III — Prövning av målet

A — *Grunderna genom vilka det görs gällande att en felaktig bedömning gjorts med avseende på beslutets formella lagenlighet*

1. Kommissionens åsidosättande av processuella rättigheter (*fjärde* grunden)

Parternas huvudargument

11. *Klaganden* anser att förstainstansrätten felaktigt har underlåtit att beakta att klagandens processuella rättigheter åsidosatts genom att klaganden inte getts tillgång till all den information om GD III:s roll, i synnerhet med avseende på GD III:s kännedom om de ageranden som senare kritiserades och med avseende på de åtgärder som vidtogs inom ramen för artikel 47 och följande artiklar i EKSG-fördraget, som var nödvändig för klagandes försvar.

12. Av förstainstansrättens rättspraxis[7] framgår att kommissionen skall bevilja tillgång till den information som kommissionen förfogar över, i den mån som de berörda förtagen behöver denna för att kunna försvara sig mot kommissionens anmärkningar. Principen om jämlikhet i medel kräver att de berörda företagen principiellt förfogar över samma information som kommissionen. Rätten till tillgång till information som innehas av kommissionen är därför beroende av anmärkningarnas art. Av ovannämnda rättspraxis framgår dessutom att bevisbördan för att vissa av kommissionens handlingar kan innehålla friande omständigheter inte åvilar de berörda parterna och att det därför är tillräckligt att det finns en möjlighet att sådana dokument finns.

13. Flera av de handlingar avseende kontakterna mellan GD III och de berörda företagen som kommissionen lämnade in under förfarandet vid förstainstansrätten och det vittnesmål som lämnades av kom-

6 — Dom av den 2 oktober 2003 (REG 2003, s. I-10821 och I-10826).

7 — Domar av den 29 juni 1995 i målen T-30/91, T-31/91 och T-32/91, Solvay mot kommissionen (REG 1995, s. II-1775, s. II-1821 och s. II-1825) och i målen T-36/91 och T-37/91, ICI mot kommissionen (REG 1995, s. II-1847 och s. II-1901).

missionens medarbetare, som klaganden citerat i utdrag ur det engelska protokollet från den muntliga förhandlingen vid förstainstansrätten, har av klaganden betecknats som allmän information som är nödvändig för dess försvar.

14. Klaganden hade om den hade fått kännedomen om den information som den fick tillgång till först under förfarandet vid förstainstansrätten i tid haft möjlighet att påverka förfarandet vid kommissionen på så sätt att detta hade kunnat inverka på innehållet i beslutet, särskilt med avseende på följande aspekter:

— riktig bedömning av producenternas interna diskussioner,

— betydelsen av begreppet "normal konkurrens" under den relevanta perioden,

— kommissionens kännedom om producenternas interna diskussioner och utbyte av åsikter och prognoser som skedde inom ramen för dessa diskussioner,

— betydelsen av artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget för tillämpningen av artikel 65 i EKSG-fördraget, eftersom även sådana möten mellan kommissionen och de berörda företagen, som GD III ansåg var tillåtna, har kunnat inverka på producenternas agerande på marknaden,

— inverkan som avtal mellan kommissionen och skandinaviska myndigheter hade med avseende på anmärkningen om prisfastställelse på den danska marknaden,

— huruvida de handlingar som kritiserats begåtts medvetet, vilket är avgörande vid bedömningen av om bötesbeloppet är skäligt.

15. Klaganden har påpekat att förstainstansrättens uttalanden i punkt 96 och följande punkter och punkt 101 och följande punkt i den överklagade domen inte hänför sig till all information som kommissionen insamlat, utan enbart till kommissionens handlingar avseende de interna undersökningarna. Förstainstansrätten har inte prövat vilken betydelse den omständigheten att dessa handlingar inte lämnades ut under förfarandet vid kommissionen och att vittnesmål avseende kommissionens roll först avgavs under förfarandet vid förstainstansrätten hade kunnat ha på de processuella rättigheterna.

16. Klaganden har vidare betecknat handlingarna avseende kommissionens interna undersökningar angående kommissionens roll som information som borde ha lämnats ut till klaganden, eftersom klaganden hade behövt denna information för att utöva sina processuella rättigheter. Enligt domarna i målen Solvay och ICI som klaganden har hänvisat till är kommissionens skyldighet att ge tillgång till handlingar inte begränsad till sådana handlingar som talar till klagandens nackdel, utan omfattar all information som är av relevans för klagandens försvar.

17. Klaganden har särskilt riktat kritik mot punkt 96 i den överklagade domen, där förstainstansrätten konstaterade att "garantin för rätten till försvar som säkerställs genom artikel 36 första stycket i fördraget inte kräver att kommissionen bemöter den berörda partens samtliga argument eller utför ytterligare undersökningar eller håller förhör med vittnen som den berörda parten har angett, när den anser att undersökningen i ärendet har varit tillräcklig". Kommissionen hade även i detta fall skyldighet att ge tillgång till alla de handlingar som den innehade, eftersom dessa var nödvändiga för klagandens försvar.

18. Klaganden har vidare riktat kritik mot punkt 98 i den överklagade domen, enligt vilken "den omständigheten att kommissionen beslutade att inleda en intern undersökning, i sig inte var av sådan karaktär att kommissionen var skyldig att lämna ut det material som erhållits inom ramen för denna undersökning till klagandena". Förstainstansrätten motsäger sig själv genom dessa uttalanden, eftersom den å ena sidan anser att dessa handlingar inte var relevanta för klagandens försvar i det administrativa förfarandet, å andra sidan emellertid förordnade om att dessa handlingar skulle inges till förstainstansrätten och vid flera tillfällen hänvisar till dessa handlingar i den överklagade domen.

19. Klaganden har även riktat kritik mot punkt 92 i den överklagade domen. Förstainstansrätten har i denna punkt konstaterat att det finns brister i GD IV:s undersökning avseende GD III:s beteende, men fastställer samtidigt att GD IV inte har till uppgift att kontrollera GD III:s uttalanden. Detta konstaterande är felaktigt, eftersom GD IV hade ansvaret för undersökningarna och därför borde ha övertygat sig om att de uttalanden som GD III gjorde var riktiga. Skyldigheten enligt artikel 36 i EKSG-fördraget omfattar kommissionen i egenskap av kollegialt organ, vilket innebär att GD IV:s underlåtenhet att inhämta och lämna ut nödvändig information inte kan ursäktas med att det var GD III och inte GD IV som förfogade över denna information.

20. Klaganden har även riktat kritik mot punkterna 81, 99 och 102 i den överklagade domen. Av dessa punkter framgår att det åligger kommissionen att besluta om de handlingar som kommissionen innehar är av betydelse för klagandens försvar. Inte ens överväganden om sekretess skulle rättfärdiga att kommissionen ensam beslutar

om huruvida handlingarna är av betydelse för klagandens försvar. Principer och skyldigheter, som ålägger kommissionen att utföra en undersökning kräver även att ett adekvat skydd för de processuella rättigheterna säkerställs vid genomförandet.

21. Klaganden har även hänvisat till förstainstansrättens dom i mål T-42/96, [8] där det fastställs att kommissionen om den klandras för allvarliga brister, för att göra rätten att yttra sig effektiv, är skyldig att på begäran ge tillgång till samtliga administrativa icke-konfidentiella dokument som rör det omtvistade beslutet. Det kan nämligen inte uteslutas att dokument som kommissionen inte har ansett relevanta kan vara av intresse för de berörda företagen. Om kommissionen från det administrativa förfarandet ensidigt kunde utesluta rättsakter som eventuellt är till förfång för den, skulle detta kunna innebära ett åsidosättande av parternas rätt till försvar. Förstainstansrätten har i den överklagade domen inte följt de regler som den själv har uppställt.

22. Klaganden har slutligen, i strid med förstainstansrättens konstaterande i punkt 101 i den överklagade domen, anfört att företagens processuella rättigheter inte säkerställs tillräckligt genom företagens rätt att väcka talan vid förstainstansrätten. Om ett åsidosättande av rätten till ett rättvist förfarande hade kunnat "rättas till" inom ramen för en talan om ogiltigförklaring, hade kommissionen varit befriad från skyldigheten att följa sådana väsentliga förfaranderegler i det administrativa förfarandet, och förstainstansrättens skyldighet att ogiltigförklara beslut genom vilka dessa krav åsidosatts skulle förlora sin verkan.

23. Som exempel har klaganden avslutningsvis hänvisat till punkterna 320 och 558 i den överklagade domen. Förstainstansrätten har inte godtagit klagandens uppfattning att kommissionen haft kännedom om det beteende som företagen senare kritiserades för och att kommissionen till och med uppmuntrat detta beteende, och därvid enbart grundat sig på handlingar som härrör från klaganden och branschsammanslutningen Eurofer, som också var klagande i förfarandet vid förstainstansrätten. Förstainstansrätten har emellertid felaktigt underlåtit att förordna om att motsvarande handlingar från kommissionen skall inges. Om klaganden hade haft kännedom om dessa handlingar i förfarandet vid kommissionen, hade klaganden haft möjlighet att försvara sig på ett lämpligt sätt.

24. *Kommissionen* har gjort gällande att de domar som klaganden har åberopat inte avser interna handlingar från kommissionen — kommissionen är inte tvungen att lämna ut dessa till de företag som berörs av en undersökning— utan enbart handlingar som kommissionen innehade av andra skäl.

8 — Dom av den 19 februari 1998, Eyckeler & Malt mot kommissionen (REG 1998, s. II-401).

25. Även om kommissionen hade innehaft handlingar som hade bevisat att GD III haft full kännedom om det beteende som företagen senare kritiserades för, vilket kommissionen anser vara högst hypotetiskt, hade detta möjligen varit av betydelse för bötesbeloppets storlek, dock inte för frågan huruvida överträdelser av konkurrenslagstiftningen över huvud taget förelegat.

26. Kommissionen anser för övrigt att förstainstansrätten i punkt 96 och följande punkter i den överklagade domen har besvarat frågan avseende klagandens rätt till tillgång till handlingarna avseende de interna undersökningarna på ett korrekt sätt. Förstainstansrätten har i punkt 100 i den överklagade domen konstaterat att kommissionens handlingar avseende dess interna undersökningar är av konfidentiell karaktär och uppenbarligen inte innehöll några uppgifter som kunde åberopas till klagandenas försvar. De andra handlingarna som har nämnts hänför sig till mötena mellan producenterna och kommissionen och producenterna hade logiskt sett kännedom om dessa handlingar.

27. Dessutom har klaganden, trots att den har haft tillgång till samtliga handlingar, inte kunnat ange en enda friande omständighet som kommissionen borde ha uppgett under det administrativa förfarandet. Förstainstansrätten har i punkt 102 i den överklagade domen därför anfört att "det särskilt med hänsyn till de vidsträckta svar som klaganden gav på meddelandet om anmärkningar inte finns någonting som tyder på att klaganden inte har kunnat framföra sina ståndpunkter under det administrativa förfarandet".

28. Klaganden har inte anfört på vilken punkt denna slutsats kritiseras. Klaganden har inte heller förklarat på vilket sätt de argument som klaganden framförde under det administrativa förfarandet hade kunnat underbyggas om klaganden hade haft tillgång till handlingarna i fråga och har särskilt inte angett vilken handling som hade kunnat stödja dess uppfattning.

29. Det föreligger inte heller någon motsägelse i att förstainstansrätten fastställt att tillgång till handlingarna vägrades under det administrativa förfarandet och den omständigheten att förstainstansrätten förordnade om att dessa handlingar skulle inges under domstolsförfarandet. Dessa handlingar utgjorde nämligen inte bevisning som kommissionen avsåg att använda mot ett av företagen. De domar som klaganden har åberopat kan inte utan vidare tillämpas på ett mål, i vilket huvudargumentet avseende de processuella rättigheterna är helt annorlunda, nämligen att kommissionen uppmuntrat eller översett med överträdelserna av konkurrenslagstiftningen.

30. Angående harmoniseringen av tilläggspriser har kommissionen anfört att klaganden försöker att förmå domstolen att pröva

de faktiska omständigheterna på nytt. Med hänsyn till den noggranna bedömning av bevisningen och parternas rättsliga uppfattning som förstainstansrätten gjort, kan den omständigheten att förstainstansrätten inte har förordnat om ytterligare åtgärder för bevisupptagning inte betraktas som ett åsidosättande av de processuella rättigheterna.

Bedömning

31. I den mån som klaganden riktat kritik mot punkterna 96 och 98 i den överklagade domen har klaganden *för det första* riktat allmän kritik mot förstainstansrättens bedömning av rätten till tillgång till handlingarna.

32. Klaganden har *för det andra* samtidigt riktat kritik mot att förstainstansrätten enbart prövat rätten till tillgång till information från kommissionen med avseende på dokumentationen av de interna undersökningarna, dock inte med avseende på den allmänna information som kommissionen innehade.

33. Med sin kritik mot punkterna 81, 99 och 102 i den överklagade domen har klaganden *för det tredje* påtalat problemet huruvida kommissionen ensam kan besluta om huruvida kännedom om viss information är nödvändig för att de berörda företagen skall kunna utöva sin rätt till försvar.

34. Klagandens kritik mot punkt 92 i den överklagade domen hänför sig till informationen avseende de interna undersökningarna. Denna punkt skall därför ses i samband med punkt 81, eftersom denna innehåller den egentliga motiveringen till de slutsatser som förstainstansrätten har kommit fram till och som klaganden har kritiserat. Förstainstansrätten har i denna punkt nämligen konstaterat att det åligger kommissionen "att besluta om tillvägagångssättet för en sådan utredning". Klaganden har alltså *för det fjärde* riktat kritik mot förstainstansrättens bedömning av frågan om kommissionen har iakttagit principen om undersökning ex officio.

35. I den mån som klaganden har riktat kritik mot punkt 101 i den överklagade domen, har den slutligen *för det femte* väckt frågan om det finns en möjlighet att rätta till kommissionens åsidosättande av processuella rättigheter genom att tillgång till informationen ges i efterhand under förfarandet vid förstainstansrätten.

a) Frågan om allmän rätt till tillgång till handlingarna

36. Klagandens invändning avser två olika slag av information som innehas av kommissionen. Dels allmän information som avser GD III:s kontakter med de berörda företagen, dels handlingar avseende interna undersökningar beträffande GD III:s roll.

37. I den del som klagandens invändning avser tillgången till information avseende de interna undersökningarna, överensstämmer grunderna i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har anfört i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför denna grund *inte* kan *vinna bifall* i denna del hänvisas till punkt 40 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

b) Huruvida bedömningen av invändningen avseende tillgången till allmän information är fullständig

38. Såsom framgår av punkt 74 i den överklagade domen har klaganden under förfarandet vid förstainstansrätten inte enbart riktat kritik mot att den inte har haft tillgång till information avseende interna undersökningar, utan även mot att den inte har haft tillgång till allmänna handlingar. Punkt 77 och följande punkter i den överklagade domen hänför sig emellertid enbart till handlingar avseende de interna undersökningarna. Klaganden har alltså rätt i att förstainstansrättens prövning, i punkt 77 och följande punkter i den överklagade domen, av invändningen avseende den bristande tillgången till handlingarna inte är fullständig.

39. Huruvida bedömningen är riktig kan i ett sådant fall i princip inte prövas inom ramen för ett överklagande. Domstolen har emellertid vid upprepade tillfällen fastslagit att ett överklagande även skall ogillas på en grund, "om en dom från förstainstansrätten innehåller domskäl som strider mot gemenskapsrätten, men domslutet visar sig vara riktigt enligt andra grunder". [9]

40. Av domstolens rättspraxis framgår att ett åsidosättande av rätten att ta del av handlingar [10] enbart föreligger om kännedom om den information som handlingen innehåller hade kunnat påverka förfarandet och därigenom beslutets innehåll. För den slutliga bedömningen saknar det således betydelse om beslutet hade haft ett annat innehåll. [11]

41. Klaganden har gjort en förteckning över aspekter och anfört att bedömningen av dessa aspekter hade kunnat påverka förfarandet vid kommissionen och därmed beslutet om den efterfrågade informationen hade lämnats ut i tid under förfarandet vid kommissionen.

9 — Se exempelvis dom av den 9 juni 1992 i mål C-30/91 P, Lestelle (REG 1992, s. I-3755), punkt 28.

10 — Se särskilt förstainstansrättens dom av den 18 december 1992 i de förenade målen T-10/92 m.fl., Cimenteries m.fl. mot kommissionen (REG 1992, s. II-2667; svensk specialutgåva, volym 13, s. II-97).

11 — Domstolens domar av den 29 juni 1995 i det ovan i fotnot 8 nämnda målet T-30/91 och i det ovan i fotnot 7 nämnda målet T-36/91; dom av den 8 juli 1999 i mål C-51/92 P, Hercules Chemicals mot kommissionen (REG 1999, s. I-4235 [ett av polypropenmålen]), se även förslag till avgörande av generaladvokaten Mischo av den 25 oktober 2001 i mål C-244/99 P, DSM NV och DSM Kunststoffen BV mot kommissionen (inte ännu avgjort av domstolen), "PVC II-målen".

42. I förevarande fall föreligger emellertid en särskild situation. Klaganden och de andra berörda företagen hade kunnat behöva få tillgång till den allmänna informationen om GD III:s roll för att bevisa faktiska omständigheter som hade kunnat anföras vid ett gemensamt försvar (kommissionens överseende med det kritiserade beteendet) under förfarandet vid kommissionen. Enligt vad klaganden själv har anfört bestod den allmänna information som klaganden angett huvudsakligen av handlingar som framför allt påstods dokumentera innehållet av de möten som hölls och de skrivelser som utbyttes mellan GD III och de berörda företagen.

43. Klaganden har emellertid inte enbart kunnat erhålla denna särskilda information från handlingar som innehas av kommissionen. Klaganden hade även kunnat erhålla denna information genom att granska sina egna handlingar och genom att utfråga sina egna medarbetare, eller via källor från andra företag som förmodligen hade varit samarbetsvilliga på grund av att de hade samma intresse som klaganden.

44. Klaganden har inte heller påstått att information från sådana källor inte skulle ha haft tillräckligt bevisvärde och att det därför varit nödvändigt att erhålla informationen från kommissionen.

45. Enligt min mening räcker det i ett sådant särskilt fall, där den information som är nödvändig för försvaret utan större problem även hade kunnat erhållas från andra källor än från kommissionen, inte att allmänt ange vilka rättsfrågor (till exempel begreppet "normal konkurrens", betydelsen av artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget) som möjligtvis hade bedömts annorlunda eller vilka faktiska omständigheter (till exempel kommissionens "kännedom" om innehållet av de interna möten som producenterna höll) som hade kunnat framgå om klaganden hade haft kännedom om de handlingar som inte hade lämnats ut, för att motivera nödvändigheten av att få tillgång till handlingarna. För att kunna göra en skälig bedömning av nödvändigheten av att få tillgång till handlingarna bör det i ett sådant särskilt fall preciseras vilka andra faktiska omständigheter som möjligtvis hade kunnat framgå av den information som hade begärts av kommissionen i förhållande till information från andra källor.

46. Enligt min uppfattning uppfyller klagandens argumentation inte dessa krav, och sammanfattningsvis skall därför konstateras att klaganden inte har gett tillräckliga uppgifter för att det skall kunna bedömas om invändningen om att tillgång till information inte erhållits från kommissionen är motiverad eller inte.

47. Överklagandet kan därför *inte vinna bifall* på denna grund i denna del.

c) Frågan om befogenheten att fatta beslut om huruvida det är nödvändigt att få tillgång till handlingarna för att utöva rätten till försvar

48. Enligt min mening framgår det inte av den kritiserade punkten 81 i den överklagade domen att förstainstansrätten skulle ha påstått att det finns en princip, enligt vilken det enbart åligger kommissionen att besluta om nödvändigheten av att lämna ut information. Av denna punkt framgår enbart att det åligger kommissionen "att besluta om tillvägagångssättet för en sådan [intern] utredning".

49. Punkterna 99 och 102 i den överklagade domen skall läsas tillsammans med förstainstansrättens uttalande i punkt 100, enligt vilket handlingarna avseende de interna undersökningarna "uppenbarligen inte innehöll några uppgifter som kunde åberopas till sökandenas försvar". Såsom redan har nämnts ovan [12] rör det sig därvid om en bedömning av informationsvärdet av de efterfrågade handlingarna. Förstainstansrätten har alltså inte fastslagit att kommissionen själv kan besluta om detta, utan har snarare bedömt den information som kommissionen inte överlämnade med avseende på huruvida kännedom om dess innehåll var nödvändig för att utöva rätten till försvar.

12 — Se ovan punkt 37 och punkt 42 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovan i fotnot 6 nämnda målet C-194/99 P.

50. Överklagandet kan därför *inte* heller *vinna bifall* på denna grund i denna del.

d) Frågan om kommissionens skyldighet till undersökning ex officio

51. Dessa grunder överensstämmer i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har åberopat i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet *inte* kan *tas upp till sakprövning* på denna grund hänvisas till punkt 21 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

e) Frågan om det finns en möjlighet att avhjälpa fel som kommissionen begått under förfarandet

52. Klagandens invändning att förstainstansrätten felaktigt utgått från att det under förfarandet vid förstainstansrätten är möjligt att avhjälpa fel som kommissionen påstås ha begått under det administrativa

förfarandet behöver inte behandlas närmare,[13] eftersom, såsom redan har visats, kommissionen inte begick något fel i förfarandet.

53. Slutligen skall det slås fast att överklagandet delvis *inte* kan *tas upp till sakprövning* och delvis *inte* kan *vinna bifall* på den *fjärde* grunden, under vilken klaganden åberopat att processuella rättigheter åsidosatts.

2. Kommissionens beslut (*andra* grunden)

54. Den *andra* grunden innehåller två delgrunder. Under den första delgrunden har klaganden åberopat att det antagna beslutet inte överensstämmer med den version av beslutet som delgetts. Under den andra delgrunden har klaganden åberopat att kommissionens beslut inte har bestyrkts i vederbörlig ordning.

a) Huruvida det antagna beslutet överensstämmer med den version av beslutet som delgetts

Parternas argument

55. Klaganden har riktat kritik mot punkt 137 i den överklagade domen. Klaganden anser att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att fastställa att det inte föreligger någon skillnad i sak mellan version C(94)321/2 och C(94)321/3 av beslutet och de versioner av beslutet som delgavs de berörda företagen.

56. Vid en granskning av de handlingar som kommissionen ingett till förstainstansrätten framgick nämligen att flera formfel hade begåtts då det omtvistade beslutet antogs.[14]

57. Av punkt 137 och följande punkter i den överklagade domen framgår dessutom att det förelåg skillnader mellan versionerna, men förstainstansrätten har ansett att dessa skillnader "saknar betydelse".

58. *Kommissionen* anser att denna grund inte kan tas upp till sakprövning, eftersom klaganden inte åberopade denna grund i förfarandet vid förstainstansrätten. Denna grund kan inte heller tas upp till sakprövning av det skälet att förstainstansrätten på denna punkt enbart har fastställt de faktiska omständigheterna och konstaterat att det inte föreligger någon skillnad i sak mellan de olika versionerna av beslutet. Klaganden har emellertid varken åberopat att detta konstaterande är uppenbart oriktigt i sak eller att bevisning har missuppfattats.

13 — Domstolen har i samband med rätten att ta del av handlingar uttalat att "åsidosättandet inte [kan]ställas till rätta genom att [man]... i en... rättegång... får ta del av handlingarna i fråga". Dom av den 8 juli 1999 i det ovan i fotnot 11 nämnda målet C-51/92 P, punkt 78.

14 — Exempelvis handlingar som var svåra att identifiera, versioner som inte hade kommentaren giltig språkversion, överstrykningar som inte hade daterats samt bristande överensstämmelse mellan de handlingar som hade ingetts.

59. Klaganden har enbart riktat kritik mot påstådda skillnader mellan version C(94)321/2 och C(94)321/3 av beslutet. Klaganden hade emellertid på sin höjd kunnat kritisera jämförelsen mellan den version som delgavs och version C(94)321/2 och C(94)321/3. Den enda fråga som är relevant är vilken version som är den version som faktiskt antogs, vilket emellertid är föremål för den andra delen av den andra grunden.

60. Klaganden har slutligen inte heller angett på vilket sätt skillnaderna mellan versionerna av beslutet är väsentliga.

Bedömning

61. Frågan om en innehållsmässig överensstämmelse mellan den version av beslutet som delgavs klaganden och den version som kommissionen förfogade över vid antagandet av beslutet utgör ett fastställande av de faktiska omständigheterna och inte någon rättsfråga.

62. Frågan huruvida skillnaderna mellan versionerna är väsentliga eller inte är en fråga om bevisvärdering som, med undantag för invändningen om missuppfattning av bevisning, inte kan vara föremål för ett överklagande, och grunden kan därför *inte tas upp till sakprövning* i denna del.

63. Överklagandet kan således *inte tas upp till sakprövning* på den första delen av den *andra* grunden i den del invändningen görs att den version av beslutet som delgetts inte överensstämmer med det antagna beslutet.

b) Frågan huruvida kommissionens beslut bestyrkts på vederbörligt sätt

Parternas argument

64. *Klaganden* anser att beslutet inte har bestyrkts formellt. Protokollet hänför sig till version C(94)321/2 och C(94)321/3 av beslutet och inte till den version av beslutet med nummer C(94)321 slutlig eller C(94)321/4, vilken är den version som delgavs klaganden. Det finns inga bevis för att ordföranden och generalsekreteraren vid kommissionen skulle ha bestyrkt beslutet i enlighet med kraven i artikel 16 i kommissionens arbetsordning från år 1993.[15] Protokollet hänvisar inte till bilagan och protokollet innehåller enligt egna uppgifter 43 sidor, vilket är det antal sidor som själva protokollet har och det omfattar därför inte beslutstexten.

15 — EGT L 230, s. 15.

65. Den omständigheten att kopian av protokollet överlämnades till kommissionens ombud och av denne till förstainstansrätten, i samma akt som kopiorna av handling C(94)321/2 och handling C(94)321/3, kan inte utgöra någon grund för förstainstansrättens antagande att dessa handlingar hade "bifogats" originalversionen av protokollet i enlighet med kraven i artikel 16 i 1993 års arbetsordning.

66. Klaganden har hänvisat till två domar meddelade av förstainstansrätten [16] och anfört att det måste vara möjligt att fastställa det "exakta innehållet i antagna rättsakter". För detta ändamål måste det antagna beslutet bifogas den slutgiltiga versionen av protokollet och protokollet måste vara daterat.

67. Förstainstansrätten har i punkt 149 i den överklagade domen felaktigt ansett att vidimeringen av kopian av kommissionens generalsekreterare bevisar att protokollet undertecknades. Enbart originalversionen av protokollet hade kunnat bevisa att protokollet uppfyller de villkor som anges i arbetsordningen.

68. Klaganden har anfört att förstainstansrätten inte har uppfyllt sin uppgift att företa en rättslig prövning när den, enbart på grund av att kopiorna hade vidimerats av den dåvarande generalsekreteraren och överlämnats till förstainstansrätten i samma akt tillsammans med andra språkversioner av det påstått antagna beslutet, kommit fram till att alla förutsättningar för förfarandet som gällde år 1994 för antagandet av ett beslut var uppfyllda.

69. Klaganden har gjort gällande att förstainstansrätten i punkt 115 i den överklagade domen felaktigt har antagit att beslutet bestyrktes den 23 februari 1994, enbart av det skälet att detta datum anges i protokollet, att det i protokollet antecknats att "detta protokoll antogs vid det 1190:e mötet som hölls av kommissionen i Bryssel den 23 februari 1994" och av det skälet att protokollet bär kommissionens ordförandes och generalsekreterares underskrift samt en anteckning om överensstämmelse.

70. I arbetsordningen föreskrivs visserligen inte att tidpunkten för bestyrkande skall dokumenteras. Tidpunkten för bestyrkande är emellertid lika viktig som tidpunkten för antagandet av beslutet.

71. *Kommissionen* har angett att klaganden har hänvisat till rättspraxis som avser en tidigare version av arbetsordningen än den som gällde då beslutet antogs. I förevarande fall är artiklarna 16 och 9 i arbets-

16 — Dom av den 27 februari 1992 i de förenade målen T-79/89 m.fl., BASF m.fl. mot kommissionen (REG 1992, s. II-315) och dom av den 29 juli 1995 i det ovan i fotnot 7 nämnda målet T-32/91.

ordningen från år 1993 tillämpliga. Förstainstansrätten har hänvisat till dessa bestämmelser i punkterna 143 och 144 i den överklagande domen.

72. I arbetsordningen från år 1993 anges inte på vilket sätt en handling skall "bifogas", och med hänsyn till principen om att gemenskapsrättsakter presumeras vara giltiga kan inte vidimeringen av kopian betraktas som otillräcklig. Protokollet från mötet hänvisar dessutom uttryckligen till handlingarna C(94)321/2 och C(94)321/3.

73. Klaganden har i synnerhet inte visat att protokollet inte antogs av kommissionen vid det möte som föregick delgivningen av beslutet. Klaganden har inte heller motiverat sin uppfattning att ett bestyrkande, som inte har daterats av ordföranden och generalsekreteraren, inte kan anses vara giltigt.

Bedömning

74. Dessa grunder överensstämmer i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har anfört i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet inte kan tas upp till sakprövning på den andra delen av den *andra* grunden hänvisas till punkt 68 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

75. Överklagandet kan därför *inte tas upp till sakprövning* på den andra delen av den *andra* grunden, genom vilken det kritiseras att kommissionens beslut inte har bestyrkts.

B — *Grunderna genom vilka det görs gällande att en felaktig bedömning gjorts med avseende på beslutets materiella lagenlighet*

76. Klaganden har genom den *tredje* och den *sjätte* grunden gjort gällande att en felaktig bedömning gjorts med avseende på beslutets materiella lagenlighet.

1. Tolkningen av artikel 65 i EKSG-fördraget (*tredje* grunden)

Parternas argument

77. *Klaganden* har gjort gällande att den rättsliga bedömningen av bevisningen, som

ligger till grund för förstainstansrättens konstaterande att klaganden har deltagit i avtal och samordnade förfaranden avseende priser och i systemet för utbyte av information och därför åsidosatt artikel 65.1 i EKSG-fördraget, står i strid med förstainstansrättens konstateranden avseende syftet, sammanhanget och föremålet för de diskussioner som ägde rum mellan kommissionen och företagen inom ramen för den övervakning av stålsektorn som infördes efter det att den påtagliga krissituationen upphörde.

78. Klaganden har granskat de ageranden som kvalificerades som överträdelser av konkurrenslagstiftningen i beslutet och som prövades i den överklagade domen och har i detalj redogjort för på vilket sätt företagens beteende enligt klagandens uppfattning uppmuntrades av kommissionen inom ramen för övervakningssystemet eller var nödvändigt för dess funktion.

79. Klaganden har vidare anfört att förstainstansrätten i punkt 656 i den överklagade domen själv har fastslagit att företagen var tvungna att samlas för att utbyta åsikter om marknadens ekonomiska ställning och de framtida tendenserna, i synnerhet i fråga om priser, för att förbereda mötena med kommissionen.

80. Av Kutschers vittnesmål framgår dessutom att parallella prishöjningar kan komma till stånd i en ekonomiskt gynnsam situation, utan att det förekommer ett avtal. Förstainstansrätten har inte beaktat dessa omständigheter, utan har kommit fram till slutsatsen att det förekom avtal om priser. Förstainstansrätten har också dragit slutsatsen att avtal om uppdelning av marknader förekom, utan att vid bedömningen av bevisningen beakta att diskussionerna ägde rum inom ramen för kommissionens övervakningssystem. Samma sak gäller för stålbalkskommissionens deltagande i systemet för utbyte av information som har kvalificerats som en självständig överträdelse av konkurrenslagstiftningen.

81. Förstainstansrätten har gjort en felaktig tolkning av begreppet "normal konkurrens". Klaganden har åberopat domstolens dom i målet Valsabbia [17], av vilken det framgår att de mål som eftersträvas med artikel 3 i EKSG-fördraget ständigt måste sammanjämkas. Domstolen har alltså uttryckligen medgett att utövandet av de olika möjligheterna att ingripa som anges i EKSG-fördraget medför att denna marknadsekonomi skiljer sig från den i EG-fördraget och från de normala "konkurrensmekanismerna". Förstainstansrättens bedömning i punkt 291 och följande punkter i den överklagade domen är felaktig, eftersom den inte har beaktat vilken inverkan strävan att uppnå fördragets olika målsättningar kan ha på begreppet "normal konkurrens".

17 — Dom av den 18 mars 1980 i målen 154/78 m.fl., Valsabbia m.fl. mot kommissionen (REG 1980, s. 907; svensk specialutgåva, volym 5, s. 99).

82. Klaganden har även riktat kritik mot punkt 311 i den överklagade domen. Förstainstansrättens uppfattning att artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget saknar betydelse för tillämpningen av artikel 65 grundas på en motsägelsefull motivering och en felaktig tolkning av EKSG-fördraget, eftersom artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget skulle möjliggöra ett övervakningssystem som har en betydande inverkan på tolkningen och tillämpningen av artikel 65.1 i EKSG-fördraget.

83. Domskälen är även motstridiga av det skälet att förstainstansrätten i punkt 658 i den överklagade domen har beaktat den tvetydighet som kommissionen införde avseende räckvidden av begreppet "den normala konkurrensen" vid bedömningen av bötesbeloppet, men underlåtit att göra detta vid tolkningen av artikel 65.1 i EKSG-fördraget.

84. Förstainstansrättens uttalande i punkt 658 i den överklagade domen är dessutom tautologiskt. Förstainstansrätten har nämligen av konstaterandet att överträdelserna av artikel 65.1 i EKSG-fördraget har styrkts dragit slutsatsen att klagandens argumentation avseende tolkningen av denna artikel mot bakgrund av artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget saknar betydelse.

85. Förstainstansrätten har i punkt 358 och följande punkter i den överklagade domen dessutom felaktigt konstaterat att klaganden har begått en självständig överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget genom att delta i systemet för utbyte av information. Klaganden anser att förstainstansrätten har underlåtit att skilja mellan den påstått konkurrensbegränsande inverkan av avtalen om prisfastställelse och avtalen om uppdelning av marknader å ena sidan, och systemet för utbyte av information å andra sidan. Förstainstansrätten har alltså inte visat varför deltagandet i systemet för utbyte av information utgör en självständig överträdelse.

86. Förstainstansrätten har i punkt 390 i den överklagade domen konstaterat att den relevanta marknaden är oligopolistisk, utan att göra någon ekonomisk bedömning av marknadens struktur. Denna struktur skiljer sig emellertid avsevärt från den struktur som betraktas som oligopolistisk i kommissionens praxis inom ramen för EG-fördraget avseende företagssammanslutningar, i kommissionens "traktorbeslut" eller enligt den tyska konkurrenslagen.

87. Vad gäller systemet för utbyte av information har förstainstansrätten inte visat att detta i sig skulle ha begränsat företagens handlingsfrihet utöver andra konkurrensbegränsande beteenden som fastställts, såsom prisfastställelse eller uppdelning av marknader.

88. *Kommissionen* har bestritt uppfattningen att den omständigheten att möten hölls med kommissionen inte gör det möjligt att dra slutsatsen att klaganden deltagit i konkurrensbegränsande verksamhet.

89. Detta argument kan först och främst enbart avse de överträdelser som lades klaganden till last inom ramen för stålbalkskommissionens verksamhet. Kommissionen har för övrigt hänvisat till punkt 539 och punkt 575 och följande punkter i den överklagade domen, av vilka det framgår att den verksamhet som läggs företagen till last och de informationsmöten som hölls med kommissionen skall betraktas separat.

90. Med avseende på artikel 46 och följande artiklar i EKSG-fördraget har kommissionen anfört att förstainstansrätten i punkt 587 i den överklagade domen har fastställt att syftet med de kritiserade diskussionerna mellan företagen inte var att förbereda den information som skulle lämnas till kommissionen och att kommissionen inte kritiserat diskussioner som verkligen var förberedande, eftersom förberedande diskussioner avseende tendenserna på marknaden inte utgör överträdelser av det slag som fastställts i beslutet. Förstainstansrätten har därför helt riktigt fastslagit att producenternas verksamheter skall anses utgöra överträdelser av artikel 65.1 i EKSG-fördraget och att de inte omfattas av begreppet "normal konkurrens".

91. Kommissionen har vidare gjort gällande att förstainstansrätten har beaktat övervakningssystemet genom att anföra att överträdelsernas ekonomiska inverkan skall bedömas mot bakgrund av den situation som skulle ha förelegat om producenterna hade begränsat sig till att diskutera det som förväntades av kommissionen. Kommissionens beteende kan emellertid inte befria företagen från deras skyldighet att iaktta EKSG-fördraget. Kommissionens funktion kan möjligen utgöra en förmildrande omständighet.

92. Med avseende på invändningen om att den överklagade domen är motsägelsefull har kommissionen anfört att klaganden har förvrängt den klara innebörden av punkt 658 och följande punkter i den överklagade domen. Förstainstansrätten har i denna del av domen nämligen inte dragit slutsatsen att begreppet "normal konkurrens" skall anpassas. Förstainstansrätten har i punkt 660 enbart fastställt att kommissionen överdrivit den ekonomiska inverkan av de avtal om prisfastställelse som konstaterades i beslutet.

93. Angående den rättsliga kvalificeringen av systemet för utbyte av information har kommissionen påpekat att förstainstansrätten i punkt 391 och följande punkter i den överklagade domen har slagit fast att konkurrensen begränsades på så sätt att självständigheten i deltagarnas beslut minskade och att systemet syftade till att avskärma marknaderna genom hänvisning till traditionella handelsflöden. Klagandens upp-

fattning att förstainstansrätten inte tillräckligt motiverat varför den anser att det rör sig om en självständig överträdelse är därför felaktig.

94. Klagandens argumentation avseende marknadens oligopolistiska struktur skall avvisas, eftersom denna invändning för första gången framfördes i samband med överklagandet. Förstainstansrätten har för övrigt hänvisat till domstolens dom i målet Geitling,[18] där domstolen fastslog att det just är den oligopolistiska karaktären hos dessa marknader som gör det nödvändigt att skydda den övriga konkurrensen.

95. Överklagandet kan inte heller tas upp till sakprövning på denna grund, eftersom klagandens invändning avser kritik mot förstainstansrättens fastställande av de faktiska omständigheterna, trots att den framställts som en aspekt av den rättsliga motiveringen.

Bedömning

96. Genom den första delen av den *tredje* grunden har det gjorts gällande att förstainstansrätten har gjort en felaktig bedömning av omfattningen av sådana legaliserade störningar av den ideala konkurrensen som begreppet "normal konkurrens" i den mening som avses i artikel 65.1 i EKSG-fördraget påstås medföra, genom att inte beakta sambandet med andra syften som eftersträvas med EKSG-fördraget, i synnerhet i form av en tillämpning av artikel 46 och följande artiklar och artikel 60 i EKSG-fördraget.

97. Dessa grunder överensstämmer i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har anfört i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet inte kan vinna bifall på den första delen av den *tredje* grunden hänvisas till punkt 135 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

98. Det bör tilläggas att klagandens hänvisning till punkterna 656 och 658 i den överklagade domen inte kan föranleda en annan bedömning.

99. Dessa punkter står nämligen inte i strid med övriga uttalanden i den överklagade domen, i synnerhet inte med punkt 289 och följande punkter. Klaganden har nämligen inte beaktat att punkt 647 och följande punkter hänför sig till bedömningen av bötesbeloppet, det vill säga till tillämpningen av artikel 65.5 i EKSG-fördraget.

18 — Dom av den 18 maj 1962 i mål 13/60, Geitling Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft m.fl. mot Höga Myndigheten (REG 1962, s. 179).

100. Av dessa punkter framgår inte att förstainstansrätten i detta sammanhang möjligtvis har gjort en annorlunda bedömning av omfattningen av de begränsningar som är inneboende i systemet än vid bedömningen av frågan om de ageranden som har kritiserats är att kvalificera som en överträdelse. Förstainstansrätten har i det sammanhanget nämligen enbart befattat sig med den ekonomiska inverkan som ett tillåtet beteende kan ha. I förevarande fall var företagens beteende emellertid otillåtet. Det är enbart i det sammanhanget som förstainstansrätten har konstaterat att "viss osäkerhet" förelåg (hos de berörda företagen) avseende tolkningen av begreppet "den normala konkurrensen". Förstainstansrätten har vidare — och enbart i detta sammanhang — fastslagit att "det inte är nödvändigt att... uttala sig om i vilken grad företagen kunde utbyta individuella uppgifter för att förbereda konsultationsmötena med kommissionen utan att därigenom överträda artikel 65.1 i fördraget".

101. Överklagandet kan således *inte vinna bifall* på den första delen av den *tredje* grunden.

102. Klaganden har genom den andra delen av den *tredje* grunden riktat kritik mot förstainstansrättens bedömning att deltagandet i systemet för utbyte av information utgör en självständig överträdelse av artikel 65.1 i EKSG-fördraget.

103. Dessa grunder överensstämmer i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har anfört i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet i en del *inte* kan *tas upp till sakprövning* och i den övriga delen *inte* kan *vinna bifall* på den andra delen av den *tredje* grunden hänvisas till punkt 109 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar i dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

104. Överklagandet kan således delvis *inte tas upp* till *sakprövning* och delvis *inte vinna bifall* på den *tredje* grunden, genom vilken det gjorts gällande att artikel 65 i EKSG-fördraget har tolkats felaktigt på flera olika sätt.

2. Fastställande av överträdelser i beslutet som skedde före den 1 juli 1988 i beslutet (*sjätte* grunden)

Parternas argument

105. *Klaganden* har gjort gällande att förstainstansrätten inte har utövat sin behörighet att pröva och att ogiltigförklara beslutet enligt artikel 33 i EKSG-fördraget på ett korrekt sätt.

106. Förstainstansrätten har inte ogiltigförklarat artikel 1 i beslutet, av vilken det framgår att klaganden även har begått överträdelser av artikel 65.1 i EKSG-fördraget före den 1 juli 1988. Detta står i strid med punkt 524 i den överklagade domen, i vilken förstainstansrätten har slagit fast att "kommissionen har fastställt att klaganden före den 1 juli 1988 inte har begått överträdelser inom ramen för stålbalkskommissionens verksamhet".

107. *Kommissionen* har invänt att förstainstansrätten i punkt 166 i den överklagade domen har fastställt att den första av de två överträdelserna av artikel 65.1 i EKSG-fördraget som nämns i punkt 223 och följande punkter i beslutet som skedde före den 1 juli 1988 inte kan läggas något av företagen till last, eftersom uppgifterna är alltför vaga. Utifrån klagandens synsätt kan dess begäran om ändring av artikel 1 i beslutet därför enbart stödjas på den andra överträdelsen som nämns i punkt 224 i beslutet och som består av avtal om prissamverkan i Tyskland och Frankrike. Denna överträdelse skall ha skett någon gång före den 2 februari 1988. Förstainstansrätten har i punkt 170 i den överklagade domen i detta avseende konstaterat att det inte har styrkts att klaganden deltog i nämnda avtal.

108. Det är också ostridigt att det inte påfördes några böter på grund av detta avtal om prissamverkan. Kommissionen anser att förstainstansrätten därför inte var skyldig att i domslutet fastställa att kommissionen inte har styrkt att klaganden deltog i ett möte som har styrkts, vid vilket det styrkts att avtal om prissamverkan hade slutits.

109. Med hänsyn till de allvarliga överträdelserna som anses vara styrkta är den enda återstående anmärkningen som inte har styrkts så obetydlig att förstainstansrätten, även om den skulle ha ogiltigförklarat ytterligare delar av beslutet, skulle ha förpliktat klaganden att bära motsvarande kostnader.

110. Skulle domstolen emellertid anse att överklagandet kan bifallas på denna grund och enbart ogiltigförklara artikel 1 i beslutet på grund av påståendet i denna artikel att klaganden före den 1 juli 1988 deltagit i ett möte avseende prisfastställelser, skall kommissionen inte förpliktas att bära rättegångskostnaderna vid domstolen.

Bedömning

111. Jag anser att den tolkning av artikel 1 i beslutet som klaganden har försvarat, enligt vilken även de två överträdelser av konkurrenslagstiftningen som skedde före

den 1 juli 1988 skulle omfattas av själva beslutet, inte nödvändigtvis är riktig.

112. Artikel 1 i beslutet har följande lydelse: "Följande företag har, i den utsträckning som anges i detta beslut, deltagit i de konkurrensbegränsande verksamheter som anges efter deras namn..." Därpå följer en förteckning över olika överträdelser av konkurrenslagstiftningen som anges efter de berörda företagens namn och en angivelse av varaktigheten av varje överträdelse räknat i månader.

113. Artikel 1 i beslutet hänför sig därmed inte enbart till överträdelser "i den utsträckning som anges i detta beslut", vilket skulle kunna betraktas som en hänvisning till beslutets *motivering* (och därmed till avtalen om prissamverkan före den 1 juli 1988 som inte har styrkts). Artikel 1 hänför sig även till förteckningen över överträdelserna och angivelsen av varaktigheten av varje överträdelse, som anges efter klagandens namn. Denna förteckning utgör således en integrerad del av artikel 1 i beslutet, det vill säga av *beslutsdelen*.

114. Varaktigheten av prisfastställelserna inom stålbalkskommissionen, som i princip även omfattar de två avtalen om prissamverkan som det inte har styrkts att klaganden har deltagit i, anges vara 27 månader. Görs beräkningen bakifrån från slutet av den period under vilken samtliga kritiserade förfaranden ägde rum (31 december 1990) framgår att avtalen om prissamverkan som påstås ha slutits före den 1 juli 1988 men som inte har styrkts uppenbarligen inte omfattas av artikel 1 i beslutet.

115. Eftersom det följaktligen enbart är punkt 223 och följande punkter i beslutets *motivering* som är felaktiga med avseende på klaganden, men inte *beslutsdelen*, skall sammanfattningsvis fastställas att klaganden såtillvida inte kan vinna framgång med sitt krav att *beslutsdelen* ändras.

116. Denna slutsats påverkas inte av att den felaktiga motiveringen som sådan av beslutet rättsligt sett inte ändras när beslutsdelen inte ändras. Detta skulle emellertid enbart vara problematiskt om det skulle antas att de aktuella delarna av beslutets motivering skulle kunna medföra bindande rättsverkningar [19], eftersom faktiska nackdelar saknar betydelse. [20]

117. Det (felaktiga) konstaterandet i beslutets motivering, enligt vilket klaganden vid två bestämda tillfällen skulle ha deltagit i avtal om prissamverkan, skulle enbart

19 — Domstolen dom av den 11 november 1981 i mål 60/81, IBM mot kommissionen (REG 1981, s. 2639; svensk specialutgåva, volym 6, s. 225).

20 — Förstainstansrättens dom av den 22 mars 2000 i de förenade målen T-125/97 och T-127/97, Coca-Cola mot kommissionen (REG 2000, s. II-1733), i vilken frågan behandlades om motiveringen till ett beslut kan ha tvingande rättsverkningar, när beslutsdelen som sådan inte går emot de berörda parternas intressen.

kunna ha skadliga rättsverkningar för klaganden om kommissionen inom ramen för eventuella andra konkurrensförfaranden vid fastställandet av bötesbeloppet skulle undersöka om denna överträdelse har begåtts tidigare. [21]

118. Det aktuella beslutet skulle emellertid inte medföra tvingande rättsverkningar i ett sådant fall: Kommissionen är nämligen inte *skyldig* att beakta de överträdelser som konstaterats i tidigare beslut som försvårande omständighet. Konstaterar kommissionen att överträdelser har upprepats måste den utgå från beslutsdelen (i synnerhet artiklarna 1 och 4) och kan inte betrakta beslutets motivering isolerat. Kommissionen måste dessutom beakta förstainstansrättens konstaterande i punkt 524 i den överklagade domen att punkt 223 och följande punkter i beslutets motivering är felaktiga.

119. Eftersom det följaktligen kan slås fast att artikel 1 i beslutet med avseende på klaganden inte skall förstås på så sätt att även de två överträdelserna som skedde före den 1 juli 1988 omfattas av artikeln, har förstainstansrätten inte gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte ogiltigförklara ovannämnda artikel.

120. Överklagandet kan således *inte vinna bifall* på den *sjätte* grunden.

C — *Grunden genom vilken en brist i motiveringen avseende bötesbeloppet åberopas (femte* grunden*)*

Parternas argument

121. *Klaganden* har riktat kritik mot punkt 629 och följande punkter i den överklagade domen och gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt artikel 15 i EKSG-fördraget genom att fastställa att avsaknaden av särskilda uppgifter avseende beräkningen av bötesbeloppet i beslutet inte utgör något åsidosättande av motiveringsskyldigheten som kan användas som skäl för att helt eller delvis ogiltigförklara det bötesbelopp som påfördes klaganden. Klaganden har i detta sammanhang åberopat den rättspraxis [22] som förstainstansrätten själv har hänvisat till, av vilken det framgår att kommissionen redan i beslutet måste nämna de skäl som ligger till grund för beslutet att påföra bötesbelopp för att ge de berörda parterna möjlighet att bedöma huruvida bötesbeloppets storlek är skäligt. Förstainstansrätten har inte beaktat denna rättspraxis i den överklagade domen.

21 — Under rubriken "Försvårande omständigheter" (nr 2) i "Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget" (EGT C 9, 1998, s. 3) anges bland annat den omständigheten "att ett eller flera företag upprepar överträdelser av samma typ" utgöra en försvårande omständighet.

22 — Dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO m.fl. mot kommissionen (REG 1996, s. I-1611), och dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen (REG 1995, s. II-1165).

122. Förstainstansrätten har i punkt 628 i den överklagade domen felaktigt konstaterat att de exakta beräkningsfaktorer som först överlämnades under förfarandet vid förstainstansrätten utgör "en översättning till siffror av de kriterier som angetts i beslutet".

123. Klaganden har vidare hänvisat till punkt 627 och punkt 690 och följande punkter i den överklagade domen. Tack vare de kompletterande upplysningar som kommissionen först lämnade under förfarandet vid förstainstansrätten har klaganden kunnat upptäcka de fel som begicks vid beräkningen av det bötesbelopp som klaganden påfördes. Förstainstansrättens konstaterande att motiveringsskyldigheten inte har åsidosatts är därför felaktigt.

124. Klaganden har vidare åberopat att punkt 676 i den överklagade domen, i vilken förstainstansrätten har fastställt att "det inte [kan] vara fråga om ett eventuellt missförstånd rörande betydelsen av artikel 65.1 i fördraget" står i strid med punkt 658 och följande punkter, i vilka förstainstansrätten har konstaterat att GD III införde en viss tvetydighet i begreppet "den normala konkurrensen" i den mening som avses i EKSG-fördraget. Det är mot bakgrund av det senare uttalandet som förstainstansrätten borde ha nedsatt bötesbeloppet ytterligare.

125. *Kommissionen* har anfört att klaganden inte har riktat kritik mot punkt 624 och följande punkter i den överklagade domen som innehåller de väsentliga skälen för förstainstansrättens bedömning av bötesbeloppet. De redogörelser som ges i de övriga punkterna i den överklagade domen skall emellertid enbart betraktas som överflödiga. Detta betyder att domstolen inte kan upphäva domen, även om den inte skulle vara av samma uppfattning som förstainstansrätten på dessa punkter, eftersom dessa punkter inte utgör en väsentlig del av motiveringen.

126. Förstainstansrätten har slagit fast att det är önskvärt att det sätt på vilket bötesbeloppet beräknas anges i detalj i beslutet, men att detta inte är nödvändigt för att beslutet skall anses vara lagenligt. Förstainstansrätten har redan gjort samma uttalande i ett tidigare mål, varpå kommissionen antog motsvarande riktlinjer som den numera riktar sig efter.

127. Med hänsyn till förstainstansrättens konstaterande att företagen avsiktligt dolt den verkliga karaktären och den verkliga omfattningen av kontakterna mellan företagen och med hänsyn till den omständigheten att företagen hade kunnat vända sig till GD IV om de hade hyst minsta tvivel om lagenligheten av dessa kontakter, anser kommissionen att det inte finns något som hindrar att artikel 65.1 i EKSG-fördraget tillämpas på klagandens beteende. Det finns därför ingenting som skulle kunna

motivera en ytterligare nedsättning av bötesbeloppet i detta avseende.

Bedömning

128. Dessa grunder överensstämmer i huvudsak med dem som Thyssen Stahl AG har anfört i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet inte kan vinna bifall på den femte grunden hänvisas till punkt 172 och följande punkter och punkt 218 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

129. Överklagandet kan således *inte vinna bifall* på den *femte* grunden, genom vilken det kritiseras att det inte har beaktats att det finns en brist i motiveringen i beslutet med avseende på bötesbeloppets storlek.

D — *Grunden genom vilken det åberopas att Europakonventionen åsidosatts (första* grunden)

130. Klaganden har genom den *första* grunden gjort gällande att artikel 6 i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har åsidosatts. Det rör sig huvudsakligen om två processuella rättigheter som garanteras genom denna bestämmelse: För det första har klagandens rätt till jämlikhet i medel och rätt till tillgång till information och relevant bevisning åsidosatts under förfarandet vid förstainstansrätten — rättegången var därmed inte opartisk i den mening som avses i artikel 6.1 jämförd med artikel 6.3 d i Europakonventionen. För det andra har förstainstansrätten genom den orimligt långa tid som förfarandet pågått åsidosatt rätten att få saken prövad inom skälig tid som fastställs i artikel 6.1 i Europakonventionen.

131. I artikel 6.1 och 6.3 i Europakonventionen föreskrivs följande:

"Envar skall, när det gäller att pröva hans civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som har upprättats enligt lag.

...

Envar, som blivit anklagad för brottslig gärning, skall äga följande minimirättigheter:

...

d) att förhöra eller låta förhöra vittnen, som åberopas emot honom, samt att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom.

..."

132. Klaganden har i sin rättsliga bedömning av dessa bestämmelser som föregick dess argumentation i det konkreta fallet hänvisat till flera domar från den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) och anfört att förfaranden som avser överträdelser av den Europeiska kol- och stålgemenskapens konkurrenslagstiftning har "straffrättslig karaktär" i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen.

Parternas huvudargument

133. Beträffande principen om rätten till en opartisk rättegång har *klaganden* anfört att förstainstansrättens dom skall upphävas i dess helhet, eftersom artikel 6.1 jämförd med artikel 6.3 d i Europakonventionen åsidosatts.

134. Klaganden har först och främst gjort gällande att avgörande information och avgörande omständigheter lämnades ut till klaganden vid en sådan tidpunkt och på ett sådant sätt under förfarandet vid förstainstansrätten att den inte kunnat utöva sina processuella rättigheter i enlighet med principen om jämlikhet i medel.

135. Klaganden har riktat kritik mot att de handlingar, som skulle inges på förstainstansrättens begäran av den 10 december 1997, blev tillgängliga för klaganden först den 14 januari 1998, att den definitiva beskrivningen av de metoder som använts för att beräkna bötesbeloppet lämnades ut den 19 mars 1998 och att en kopia av det slutgiltiga protokollet från det kommissionsmöte, vid vilket beslutet antogs, först ställdes till klagandenas förfogande den 20 mars 1998 vid förstainstansrätten, medan den muntliga förhandlingen redan påbörjades den 23 mars 1998. På grund av denna försening med att förete dessa handlingar som inte kan rättfärdigas på något sätt har klaganden inte haft någon rimlig möjlighet att granska bevisning som var relevant för klaganden och var därför i ett betydligt sämre läge än kommissionen.

136. Klaganden har dessutom hävdat att det inte fanns någon rättvis jämvikt mellan klaganden (eller klagandena) och kommissionen vid förstainstansrätten, eftersom klaganden inte redan innan den muntlig förhandlingen har kunnat förhöra de med-

arbetare vid kommissionen (Ortun, Kutscher och Vanderseyden) som hördes som vittnen, och inte heller underrättades om deras vittnesmål i förväg. Klaganden har visserligen haft möjlighet att ta ställning till vittnesmålen. Tiden mellan den 23 mars 1998 då förhandlingen avslutades och efterföljande dag då förhandlingen återupptogs var emellertid inte tillräcklig.

137. *Kommissionen* har svårt att förstå varför klaganden inte skall ha haft någon rimlig möjlighet att förbereda sig för den muntliga förhandlingen och på vilket sätt klaganden skall ha varit försatt i ett sämre läge. Avseende den information som skulle lämnas till följd av förstainstansrättens beslut av den 10 december 1997 har kommissionen anfört att klaganden har haft mer än två månader på sig att förbereda sig för den muntliga förhandlingen. De handlingar i vilka beräkningsmetoderna angavs kompletterade enbart de uppgifter som redan hade lämnats i januari och februari (punkt 66 i den överklagade domen). Vad beträffar protokollet från kommissionens möte har kommissionen hävdat att ett utkast stod till klagandens förfogande redan flera veckor före den muntliga förhandlingen (punkt 64 i den överklagade domen). Kommissionen har slutligen påpekat att klaganden inte begärt att den muntliga förhandlingen skulle skjutas upp på grund av att en av handlingarna i fråga hade ingetts sent.

138. *Klaganden* har för det andra riktat kritik mot att den nekats rätten att förhöra tre vittnen som åberopats av kommissionen (Ortun, Kutscher och Vanderseyden) eller att på annat sätt undersöka deras vittnesmål i tillräcklig utsträckning. Klagandena har under den muntliga förhandlingen enbart haft begränsad tid på sig att yttra sig om vittnesmålen och har över huvud taget inte haft möjlighet att undersöka huruvida de vittnesmål som vittnena avgav var riktiga och fullständiga eller erhålla ytterligare information från dem, varken sådan information som talar till klagandens fördel eller sådan information som talar till dess nackdel. Klaganden anser att den just med hänsyn till den betydelse som tillmättes vittnesmålen i domen (punkterna 538—546 i den överklagade domen) borde ha haft möjlighet att förhöra vittnena. Kommissionen har haft möjlighet att förhöra vittnena när som helst innan den muntliga förhandlingen och förstainstansrätten har kunnat höra dem under förhandlingarna, medan det enbart är klaganden som inte har haft någon möjlighet att förhöra dem.

139. *Kommissionen* har i det avseendet konstaterat att rättegångsreglerna för förstainstansrätten inte innehåller någon bestämmelse, i vilken det fastställs att vittnen kan förhöras i förväg eller att underrättelse om deras vittnesmål skall ske i förväg. I gemenskapens rättsordning betraktas vittnena som förstainstansrättens vittnen och inte som parternas vittnen. Det ankommer på förstainstansrätten att höra vittnena, och förstainstansrätten kan efter eget skön låta parterna förhöra något av vittnena. Kommissionen har påpekat att klaganden under den muntliga förhandlingen inte framställt någon begäran om att

få förhöra ett av vittnena. Vittnesförhören hölls dessutom första förhandlingsdagen, vilket betyder att klaganden hade ytterligare fyra dagar på sig för att ta ställning till vittnesmålen.

140. Angående rätten att få saken prövad inom skälig tid har *klaganden* anfört att den tid som förfarandet vid förstainstansrätten pågått — från och med den 13 april 1994 då talan om ogiltigförklaring gavs in fram till den 11 mars 1999 då dom meddelades (59 månader) — var uppenbart oskälig, liksom enstaka delar av förfarandet för sig, såsom den tid som förflöt mellan kommissionens duplik och den tidpunkt då det muntliga förfarandet inleddes (40 månader). Förevarande fall är inte så komplicerat att det skulle kunna motivera förfarandets varaktighet. Tre av de elva klagandena (NMH Stahlwerke GmbH, Krupp, Eurofer) har enbart väckt ett begränsat antal frågeställningar.

141. Det är framför allt med avseende på frågeställningarna i samband med artikel 23 i EKSG-stadgan för domstolen som förstainstansrätten uppenbarligen varit passiv under långa perioder. Klaganden har i detta sammanhang särskilt riktat kritik mot den period på nio månader som förflöt från och med det att klaganden framställde sin begäran om att få tillgång till de interna handlingar från kommissionen som hade ingetts till förstainstansrätten (15 september 1995) fram till det att förstainstansrätten fattade beslut i denna fråga (19 juni 1996); efter det att kommissionen tagit ställning till de handlingar som kvalificerades som "interna" tog det ytterligare 15 månader för förstainstansrätten att slutgiltigt besluta i frågan om klagandens rätt till tillgång till de akter som hade översänts till förstainstansrätten med stöd av artikel 23 i EKSG-stadgan. Dessa fördröjningar kan inte motiveras av omständigheterna i målet.

142. Kommissionen har under hela förfarandet försökt att fördröja detta och förstainstansrätten har flera gånger förlängt fristerna för de åtgärder för processledning som riktade sig till kommissionen. Klaganden har däremot framför allt på grund av det omtvistade bötesbeloppets storlek varit angelägen om att få ett snabbt avgörande i sak och har vid förstainstansrätten riktat kritik mot kommissionens fördröjningar.

143. Efter de olika fördröjningarna ersattes avdelningsordföranden, och två av fem domare som varit närvarande under det muntliga förfarandet deltog inte i överläggningarna. Detta hindrade processens kontinuitet och en noggrann granskning av de frågor som hade uppkommmit.

144. *Kommissionen* har invänt att förevarande förfarande inte har pågått lika länge

som det förfarande som domstolen hade att bedöma i målet Baustahlgewebe [23] (fyra år och elva månader i stället för fem år och sex månader i målet Baustahlgewebe). Tvärtemot vad klaganden gjort gällande har kommissionen hävdat att förstainstansrätten hade att behandla flera komplicerade och nya frågor i förevarande mål, bland annat förhållandet mellan EKSG:s konkurrensregler och EG:s konkurrensregler, sambandet mellan olika artiklar i EKSG-fördraget och faktiska frågor avseende GD III:s roll.

145. Frågeställningarna i samband med artikel 23 i EKSG-stadgan för domstolen utgjorde "exceptionella omständigheter" i den mening som avses i domen Baustahlgewebe. Förstainstansrätten har med beaktande av parternas begäran i detta sammanhang nämligen haft att bedöma 11 000 handlingar och att anta två viktiga motiverade beslut. Förstainstansrätten har dessutom visat sig vara mycket villig att bifalla diverse begäran om företeende av handlingar. Även den period som förflöt mellan det att den muntliga förhandlingen avslutades och dom meddelades var kortare än i domen i målet Baustahlgewebe. Likaså skall den av klaganden kritiserade omständigheten att två domare ersattes under förfarandet anses utgöra en "exceptionell omständighet".

146. Kommissionen har mot bakgrund av domen i målet Baustahlgewebe slutligen konstaterat att det förhållandet att ett förfarande möjligtvis pågått orimligt lång tid inte kan leda till att domen upphävs i sin helhet, utan på sin höjd till att böterna nedsätts.

Bedömning

147. Klaganden har i detta sammanhang åberopat de processrättsliga skyddsregler som anges i artikel 6.1 och artikel 6.3 d i Europakonventionen.

148. Enligt domstolens fasta rättspraxis [24] "utgör de grundläggande rättigheterna en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vilkas iakttagande domstolen skall säkerställa". [25] I detta hänseende har domstolen hämtat inspiration från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt från den vägledning som ges i de internationella dokument som rör skyddet för de mänskliga rättigheterna och som medlemsstaterna har medverkat eller anslutit sig till. I detta sammanhang har domstolen angivit att Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) är av särskild betydelse. [26]

23 — Dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen (REG 1998, s. I-8417).

24 — Se dom av den 28 mars 2000 i mål C-7/98, Krombach (REG 2000, s. I-1935, punkterna 25 och 26).

25 — Se, särskilt, yttrande 2/94 av den 28 mars 1996 (REG 1996, s. I-1759), punkt 33.

26 — Se bland annat dom av den 15 maj 1986 i mål 222/84, Johnston (REG 1986, s. 1651; svensk specialutgåva, volym 13, s. 597), punkt 18. Dessa principer har för övrigt återgetts i artikel 6.2 EU. Enligt artikel 46 d EU vakar domstolen över att denna bestämmelse tillämpas i fråga om institutionernas verksamhet i den mån som domstolen har behörighet enligt fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och enligt EU-fördraget. Se även dom av den 6 mars 2001 i mål C-274/99 P, Connolly (REG 2001, s. I-1611), punkt 38.

149. Domstolen har fastslagit att den allmänna gemenskapsrättsliga principen att envar har rätt till opartisk rättegång, vilken hämtar inspiration från Europakonventionens grundläggande rättigheter, bland dem rätten till rättegång inom skälig tid, även är tillämplig inom ramen för en talan mot ett beslut av kommissionen varigenom ett företag har ålagts böter för överträdelse av konkurrensrätten. [27]

150. Vad beträffar klagandens argumentation, enligt vilken ett sådant förfarande har "straffrättslig karaktär" i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen, är det tillräckligt att konstatera att inte enbart rätten att få saken prövad inom skälig tid som fastställs i artikel 6.1 i Europakonventionen, utan även rätten att få vittnen inkallade och ställa frågor till vittnen som har inkallats av förstainstansrätten som i artikel 6.3 d i Europakonventionen i princip enbart uttryckligen tillerkänns anklagade, är tillämplig på förfaranden av såväl straffrättslig — som civilrättslig karaktär. Enligt rättspraxis från Europadomstolen utgör denna rättighet nämligen en del av principen om "jämlikhet i medel" som enligt artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig på tvister rörande civila rättigheter och skyldigheter och kan därför även prövas enligt denna artikel. [28] I förevarande fall förefaller det därför inte vara nödvändigt att kvalificera förfarandet som "civilrättsligt" eller "straffrättsligt" i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen.

151. Av domstolens rättspraxis framgår däremot att "jämlikhet i medel" utgör en princip som är tillämplig på förfaranden vid förstainstansrätten. [29]

1. Rätten till opartisk rättegång (jämlikhet i medel och vittnesförhör)

152. Klaganden har gjort gällande att dess rätt till opartisk rättegång, såsom den följer av artikel 6.1 jämförd med artikel 6.3 d i Europakonventionen, har åsidosatts. Klaganden har i detta avseende huvudsakligen kritiserat två aspekter av förfarandet vid förstainstansrätten, å ena sidan företeendet av olika handlingar från kommissionen, å andra sidan vittnesförhören med Ortun, Kutscher och Vanderseyden.

27 — Domen i det ovan i fotnot 23 nämnda målet Baustahlgewebe, punkt 21; se även dom av den 11 januari 2000 i de förenade målen C-174/98 P och C-189/98 P, Nederländerna och Van der Wal mot kommissionen (REG 2000, s. I-1), punkt 17.

28 — Se exempelvis Europadomstolens dom Feldbrugge av den 29 maj 1986, serie A nr 99, 44 §, Albert och Le Compte av den 10 februari 1983, serie A nr 58, 39 § och Kostovski av den 20 november 1989, serie A nr 166, 39 §.

29 — Se dom av den 15 juni 2000 i mål C-13/99 P, Team mot kommissionen (REG 2000, s. I-4671), punkt 45, jämför även domstolens beslut av den 4 februari 2000 i mål C-17/98, Emesa (REG 2000, s. I-665).

153. För det första skall det erinras om att domstolen inom ramen för ett överklagande kan kontrollera om rättegångsfel som kränker klagandens intressen har begåtts vid förstainstansrätten och är skyldig att förvissa sig om att allmänna gemenskapsrättsliga principer, såsom processuella regler som är tillämpliga i fråga om bevisbörda och bevisning, har iakttagits. [30]

154. För det andra skall det konstateras att begreppet opartisk rättegång i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen enligt rättspraxis från Europadomstolen kräver att rätten till försvar och jämlikhet i medel beaktas och att ett kontradiktoriskt förfarande genomförs. [31] I enlighet därmed skall parterna i ett brottmål eller i ett tvistemål ges möjlighet att ta del av och yttra sig angående samtliga handlingar och synpunkter som har lämnats in till domstolen för att påverka dess avgörande. [32] Enligt principen om jämlikhet i medel får ingen av parterna i målet förfördelas genom det sätt på vilket domstolsförfarandet förs och var och en måste kunna framföra sina argument på ett sådant sätt att den inte försätts i ett sämre läge än motparten. [33] Det skall vidare beaktas att förfarandet skall betraktas i dess helhet och att eventuella rättegångsfel kan rättas till genom att parterna senare ges möjlighet att utöva sin rätt till försvar. [34]

155. Mot bakgrund av det ovannämnda kommer jag först att pröva invändningen, enligt vilken klaganden inte har haft någon rimlig möjlighet, vid förstainstansrätten, att befatta sig med vissa handlingar som kommissionen gett in.

156. Vad beträffar de handlingar som förstainstansrätten genom beslut av den 10 december 1997 förordnade att kommissionen skulle inge skall påpekas att dessa stod till klagandens förfogande från och med den 14 januari 1998, det vill säga mer än två månader före den muntliga förhandlingen. I den mån som klaganden har gjort gällande att den definitiva beskrivningen av de beräkningsmetoder som använts för att beräkna böterna som ingavs den 19 mars 1998 ingavs för sent, skall det konstateras att den tid som klaganden hade på sig för att undersöka dessa metoder för att yttra sig innan den muntliga förhandlingen avslutades inte förefaller vara oskäligt kort.

30 — Dom av den 15 juni 2000 i det ovan i fotnot 29 nämnda målet C-13/99 P, punkt 36.

31 — Se exempelvis Europadomstolens dom Borgers av den 30 oktober 1991, serie A nr 214-B, 25 §, och Lobo Machado mot Portugal av den 20 februari 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-I, 31 §, och Morel mot Frankrike av den 6 juni 2000, ännu ej publicerad i *Recueil des arrêts et décisions*, 27 §.

32 — Jämför Europadomstolens dom Vermeulen mot Belgien av den 20 februari 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-I, 33 §; se även domstolens beslut i det ovan i fotnot 29 nämnda målet Emesa, punkt 6, och den rättspraxis från Europadomstolen som nämns i detta mål.

33 — Se exempelvis Europadomstolens dom Nideröst-Huber mot Schweiz av den 18 februari 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, 23 §, och den ovan i fotnot 31 nämnda domen Morel mot Frankrike, 27 §.

34 — Jämför Europadomstolens dom Feldbrugge (se fotnot 28), 44 §, och Doorson mot Nederländerna av den 26 mars 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-II, 67 och 72.

Såsom framgår av den överklagade domen [35] och som även kommissionen har anfört har klaganden redan i januari och i februari skriftligen yttrat sig bland annat över frågan om beräkningen av bötesbeloppet, varför klaganden redan före den 19 mars 1998 åtminstone måste ha haft kännedom om åtminstone huvuddragen i kommissionens tillvägagångssätt för att beräkna bötesbeloppet. Även den slutligen kritiserade omständigheten att kopian av det slutgiltiga protokollet från kommissionens möte framlades den 20 mars 1998 har inte på ett otillbörligt sätt hindrat klaganden från att utöva sin rätt till försvar fram till det att det muntliga förfarandet avslutades, eftersom utkastet till detta protokoll redan hade vidarebefordrats till klaganden den 16 februari 1998. [36] Tiden från den 20 mars till den 27 mars räckte åtminstone för att undersöka om protokollet antagits och autentifierats på ett lagenligt sätt, vilket klaganden angett som skäl för nödvändigheten av att förete det slutgiltiga protokollet.

157. Klaganden har under dessa omständigheter haft en rimlig möjlighet att beakta och eventuellt yttra sig beträffande de nämnda handlingarna.

158. För övrigt skall påpekas att förstainstansrätten enligt artikel 62 i rättegångsreglerna för förstainstansrätten, ex officio, på förslag av generaladvokaten eller på parternas begäran kan besluta att återuppta det muntliga förfarandet om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om målet skall avgöras utifrån skäl som parterna inte har haft tillfälle att diskutera. [37] Det framgår varken av akterna eller av klagandens argumentation att klaganden skulle ha försökt att framställa en sådan begäran. [38]

159. Det skall följaktligen konstateras att förfarandet vid förstainstansrätten av ovannämnda skäl motsvarade en opartisk rättegång i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen vad beträffar tillgången till handlingarna. Överklagandet kan således inte vinna bifall i denna del.

160. I det följande kommer jag att pröva frågan om vittnesförhör vid förstainstansrätten.

161. Enligt rättspraxis från Europadomstolen skall parterna i målet i enlighet med

35 — Se punkterna 57 och 58 i den överklagade domen.

36 — Se punkt 64 i den överklagade domen.

37 — Jämför, angående domstolens förfarande, domstolens beslut i det ovan i fotnot 29 nämnda målet Emesa, punkt 18.

38 — Jämför i detta avseende rättspraxis från Europadomstolen, av vilken det framgår att det ankommer på parterna i målet att utöva sina processuella rättigheter: se exempelvis den ovan i fotnot 28 nämnda domen Albert och Le Compte, 41 §, och domen Olsson av den 24 mars 1988, serie A nr 130, 81 §, och den ovan i fotnot 28 nämnda domen Kostovski, 42 §.

artikel 6.1 jämförd med artikel 6.3 d i Europakonventionen ges ett lämpligt tillfälle att förhöra vittnen och att befatta sig med dess vittnesmål, antingen vid den tidpunkt då vittnesmålet avgavs, eller i ett senare skede i processen. [39] En rätt såsom den som klaganden har gjort gällande, att förhöra vittnen redan före den muntliga förhandlingen, finns alltså inte.

162. Som kommissionen helt riktigt har påpekat ligger det oberoende av detta i sakens natur att kommissionen eventuellt redan tidigare än klaganden kunde hålla förhör med de vittnen som den åberopat, och denna omständighet åsidosätter inte principen "jämlikhet i medel" under förutsättning att klaganden hade möjlighet i tillräcklig omfattning att befatta sig med de berörda vittnesmålen under förfarandet vid förstainstansrätten. [40]

163. Enligt artikel 68.2 i rättegångsreglerna för förstainstansrätten skall dessutom vittnena kallas genom beslut av rätten som bland annat innehåller uppgifter om de omständigheter som vittnena skall höras om. Det beslut som förstainstansrätten fattade den 23 mars 1998, med avseende på Kutscher, Ortun och Vanderseyden, [41] skall i enlighet med denna bestämmelse delges parterna så att dessa redan före den muntliga förhandlingen känner till vad vittnena huvudsakligen kommer att frågas om.

164. Vidare får parternas företrädare i enlighet med artikel 68.4 i rättegångsreglerna för förstainstansrätten med ordförandens tillåtelse ställa frågor till vittnena. Alla parter i målet har samma möjlighet.

165. Klaganden har inte gjort gällande att den skulle ha framställt en sådan begäran eller att förstainstansrätten skulle ha nekat den möjligheten att ställa frågor till vittnena, ej heller att klaganden givits denna möjlighet men på mindre gynsamma villkor än dem som gällde för kommissionen. Ett åsidosättande av de processuella rättigheterna med avseende på vittnesförhören kan emellertid enbart göras gällande när parten i målet har försökt att utöva denna rättighet men nekats detta av förstainstansrätten. [42]

166. I den mån som klaganden har hävdat att den haft en principiell men inte rimlig

39 — Se exempelvis den ovan i fotnot 28 nämnda domen Kostovski från Europadomstolen, 41 §.

40 — Jämför i detta avseende de uttalanden som gjorts ovan i punkt 154.

41 — Se punkt 67 i den överklagade domen.

42 — Se den ovan i fotnot 38 nämnda rättspraxis som lagts fast av Europadomstolen.

möjlighet att ta ställning till vittnesmålen, hänvisar jag till redogörelserna ovan i punkt 158.

167. Under dessa omständigheter anser jag att inte heller klagandens invändning, att rätten till opartisk rättegång i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen har åsidosatts under förfarandet vid förstainstansrätten, är välgrundad, såtillvida det rör sig om vittnesförhöret. Överklagandet kan därmed *inte vinna bifall* på den första grunden, genom vilken det åberopas att klaganden har nekats en opartisk rättegång under förfarandet vid förstainstansrätten i enlighet med principerna i artikel 6 i Europakonventionen.

2. Förfarandets varaktighet

168. Grunden avseende förfarandets varaktighet vid förstainstansrätten överensstämmer i huvudsak med de grunder som Thyssen Stahl AG har åberopat i mål C-194/99 P. För en redogörelse av skälen till varför överklagandet inte kan vinna bifall på denna grund hänvisas till punkt 238 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i det ovannämnda målet, som jag också föredrar denna dag. Samma skäl gäller i föreliggande mål.

169. Beträffande klagandens kritik avseende den omständigheten att de båda domarna ersattes under förfarandet vid förstainstansrätten skall dessutom fastställas att det såsom Europadomstolen konstaterade i domen Deumeland "är normalt att domare ersätts i domstolsförfaranden" och att förstainstansrätten därför inte kan klandras i något avseende. [43]

170. Överklagandet kan därför *inte* heller *vinna bifall* på den del av den *första* grunden, genom vilken det åberopas att förfarandet pågått orimligt lång tid.

171. Överklagandet kan således *inte vinna bifall* på den *första* grunden som stöder sig på artikel 6.1 och artikel 6.3 d i Europakonventionen.

43 — Europadomstolens dom Deumeland av den 29 maj 1986, serie A nr 100, 81 ff. §§. Huruvida avdelningens sammansättning är förenlig med gemenskapsrätten, jämför punkt 23 och följande punkter i mitt förslag till avgörande i mål C-182/99 P, Salzgitter mot kommissionen, som jag också föredrar denna dag.

IV — Förslag till avgörande

172. Med stöd av dessa skäl föreslår jag att domstolen skall

— ogilla överklagandet, och

— förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.